

*Asiantuntijalausunto asiassa:
Kansalaisaloite eduskunnalle
avioliittolain, rekisteröidystä
parisuhteesta annetun lain ja
transseksuaalin sukupuolen
vahvistamisesta annetun lain
muuttamisesta.*

Lakivaliokunta 23.4. 2014

Lain socialisaatiovaikutus

Kukaan ei ajattele ja toimi tyhjiössä. Me kaikki saamme vaikutteita kulttuurisista normeista, joita lainsäädäntö muokkaa. Sukupuolineutraali avioliittolaki määrittelee avioliiton uudella tavalla niin, että se vaikuttaa kaikkiin avioliittoihin. Kun avioliiton merkitystä on kerran muutettu, se vaikuttaa kouluissa ja muissa kasvatusinstituutiossa annettavaan socialisaatioon.

Lain socialisaatiovaikutus

Sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen sisältää julkisen kannanoton, jonka mukaan lapsi ei tarvitse biologisen isän ja äidin toisiaan täydentävää vaikutusta. Se poistaa lainsäädännöstä ja heikentää kulttuurissa ajatusta, että lapselle ja yhteiskunnalle on keskimäärin parasta, että lapsi kasvaa biologisen isänsä ja äitinsä muodostaman avioliiton sisällä.

Luonnollinen vanhemmuus korvataan juridisella vanhemmuudella

Kun sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksyttiin Kanadassa vuonna 2005, Kanadan laista poistettiin termi ”luonnollinen vanhempi” ja se korvattiin termillä ”juridinen vanhempi”. Kun sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksyttiin Iowassa, Iowan korkeimman oikeuden päätöksen alaviitteessä pidettiin stereotypiana ajatusta, jonka mukaan lapset tarvitsevat sekä isää että äitiä. Tämä marginalisoi erityisesti isän merkitystä perheessä, koska isän asema lapsen elämässä on epäsuorempi ja vähentää isän motivaatiota ponnistella lapsen hyväksi.

- Avioliiton uudelleen määrittelystä seuraa, että voi olla potentiaalisesti syrjivää opettaa, että lapsi tarvitsee sekä isää että äitiä.

Sosialisaatiovaikutus

Sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen vahvistaa käsitystä, että sukupuolten toisiaan täydentävyys ei ole tärkeää kasvatuksessa. Tämä heikentää erityisesti isän kokemusta siitä, että hänellä on erityinen panoksensa annettavana lastensa kasvatukseen. Tämän seurauksena harvemmat lapset todennäköisesti kasvavat isänsä kanssa, koska isät eivät enää pidä tärkeänä omistautua lastensa hoitamiseen.

Uuden lain hinta

Tällainen socialisaatio on omiaan heikentämään lasten saaman hoidon tasoa perheessä, mikä puolestaan ei voi olla heikentämättä lasten hyvinvointia. Lasten hyvinvoinnin heikentäminen lainsäädännöllisillä toimilla on lapsen ihmisoikeuksien loukkaamista. Lisäksi se on vastuutonta talouspolitiikkaa, koska lasten ja perheiden pahoinvointi tulee yhteiskunnalle kalliiksi.

Lapsen oikeus isään ja äitiin

Sukupuolineutraalissa avioliittolaissa on kyse siitä, olemmeko valmiit uudelleen määrittelemään avioliiton merkityksen niin, ettei siihen enää kuulu lapsen oikeutta isään ja äitiin. Tämä koskettaa jokaista avioliittoa ja jokaista lasta.

Lapsen oikeuksien sopimus

Sukupuolineutraali avioliittolaki
loukkaa sitoumusta, jonka Suomen
valtio teki allekirjoittaessaan
Yhdistyneiden kansakuntien lapsen
oikeuksien sopimuksen v. 1989.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus

”Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.”

Lapsen näkökulman sivuuttaminen

Sukupuolineutraali avioliittolaki loukkaa lapsen oikeuksia, koska se sivuuttaa lasten näkökulman edellyttäessään avioliiton merkityksen muuttamista siten, ettei siihen sisälly lapsen oikeutta isään ja äitiin.

Mistä sukupuoli- neutraalissa
avioliittolaissa on kyse?

Kyse on lapsen perustavasta
ihmisoikeudesta, jonka
loukkaaminen pyrkimällä
laajentamaan aikuisten
vapausoikeuksia, on vääryys
yhteiskuntamme kaikkein
haavoittuvimpia jäseniä kohtaan.

Sosialisaatiovaikutus

- Sukupuolineutraalin avioliittolain sisäinen logiikka tekee vaikeaksi sosiaalista heteroseksuaalisia nuoria normeihin, jotka ovat edellytyksiä sellaiselle avioliitolle, joka on lapsen optimaalisen kehityksen edellytys: sukupuolineutraali avioliittolaki perustuu ajatukseen, että isä ja äiti ovat korvattavissa, kummankaan panos ei ole ainutlaatuinen ja välttämätön lapsen optimaaliselle kehitykselle.

Normatiivisen rakenteen ero

Heteroseksuaalinen ja homoseksuaalinen parisuhde ovat ominaisluonteeltaan ja normatiiviselta rakenteeltaan niin erilaisia, että niiden sovittaminen yhden ja saman instituution alaisuuteen haittaa niiden molempien kehittämistä myönteisellä tavalla.

Heteroseksuaalisen avioliiton solmiessaan yksilön täytyy olla valmis hoitamaan suhteesta mahdollisesti syntyvät lapset aikuisuuteen, kun taas homoseksuaalisen parisuhteen solmiminen ei edellytä tällaista sitoutumista.

Normatiivisen rakenteen ero

Heteroseksuaalisen avioliiton pysyvyys ja alhainen konfliktitaso (jota esim. ulkopuoliset suhteet yleensä nostavat) takaa lapselle mahdollisuuden kasvaa läheisessä yhteydessä isäänsä ja äitiinsä kehitykselleen edullisessa ympäristössä. Suhteen hajotessa hänen yhteytensä jompaankumpaan heikkenee. Siksi heteroseksuaalisen avioliiton normatiivinen rakenne edellyttää tulevien vanhempien sosiaalistamista ajatukseen, että sekä isä että äiti ovat lapselle korvaamattomia.

Lain seurannaisvaikutus

- Sukupuolineutraali avioliittolaki loukkaa lapsen oikeutta kasvaa perheessä, jossa hän saa rakentaa identiteettiään läheisessä vuorovaikutuksessa biologiseen isäänsä ja äitiinsä, koska sukupuolineutraalin avioliittolain sisäinen logiikka on vastakkainen ajatukselle, että isä ja äiti ovat lapselle korvaamattomia ja lain hyväksyminen tekee tämän ajatuksen varaan rakentuvan sosialisointin potentiaalisesti lainvastaiseksi.

Harhaanjohtava sosialisatio

- Sukupuolineutraali avioliittolaki johtaa harhaanjohtavaan socialisaatioon, jossa nuoria estetään tiedostamasta omien sukupuolisten valintojensa merkitystä tulevien lastensa hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kysymys tasa-arvosta

- Sukupuolineutraali avioliittolaki ei tee avioliitosta tasa-arvoista. Avioliitto on nykymuodossaan jo tasa-arvoinen. Sukupuolineutraali avioliittolaki muuttaisi avioliiton merkitystä ja tekisi sen epätasa-arvoiseksi tämän uuden avioliittokäsityksen sisäisen logiikan perusteella, jos sitä ei laajennettaisi koskemaan monia muitakin erilaisia intiimissä suhteessa eläviä ihmispareja ja ryhmiä. Tästä olisi kuitenkin seurauksena avioliiton merkityksen heikkeneminen.

Avioliiton merkityksen muutos

- Sukupuolineutraalin avioliiton johdonmukainen soveltaminen saattaa johtaa avioliiton merkityksen trivialisoitumiseen ja sen myötä avioliiton yleisen arvostuksen laskuun. Näin se heikentäisi lapsen mahdollisuutta kasvaa vakaassa perheessä biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa.

Valtion vallan kasvu

Luonnollisen vanhemmuuden korvaaminen juridisella vanhemmuudella merkitsee valtion vallan kasvattamista alueelle, jolla vallan väärinkäytön vaarat ovat suuret. Biologinen vanhemmuus ei enää takaa erityissuhdetta lapseen.

Valtion vallan kasvu

Tämä vaikuttaa siihen, miten ratkaistaan lapsen huoltoon liittyviä kysymyksiä eron sattuessa. Kummalle esim. juridisista äideistä annetaan lapsen ensisijainen huoltajuus eron sattuessa? Kenen luona lapsi tulee ensisijaisesti asumaan? Biologisella äidillä tai isällä ei ennen pitkää ole etusijaa sen enempää homo- kuin heteroeroissa, koska biologisella äitiydellä ja isyydellä ei ennen pitkää ole juridista merkitystä.

Sosialisaatiovaikutus

Sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen merkitsee sitä, että heteroseksuaalisten nuorten julkinen sosiaalistaminen miehen ja naisen välisen avioliiton merkitykseen joko lakkaa tai sitä joudutaan olennaisesti heikentämään.

Lastenkirjoissa, kirkon opetuksessa ja koulujen opetussuunnitelmassa joudutaan välttämään antamasta mahdollisesti lainvastaista vaikutelmaa, jonka mukaan avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto, jonka luonnollisena seurauksena on lasten saaminen.

Sosialisaatiovaikutus

Sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyminen määrittelee avioliiton uudelleen niin, ettei se enää tarkoita puolisoitten sitoutumista pysyvän perheyhteisön luomiseen siitä mahdollisesti syntyviä lapsia varten, vaan että olennaista avioliitossa on tietynlainen tunteenomainen suhde aikuisten välillä. Tämä viestii kasvavalle sukupolvelle, että tunteen kadotessa myös avioliiton perusta katoaa. Tämä on omiaan entisestään heikentämään lasten mahdollisuuksia kasvaa vakaassa ja pysyvässä perheyhteisössä yhdessä biologisten vanhempiensa kanssa.

Sosialisaatiovaikutus

Avioliiton pysyvyyden, puolisoiden sitoutumisen ja perhekeskeisyyden heikentyessä myös puolisoiden psykologinen, sosiaalinen ja aineellinen hyvinvointi heikkenee, koska pysyvän avioliiton on osoitettu edistävän puolisoiden hyvinvointia. Vanhempien hyvinvoinnin heikentyessä heidän kykynsä kasvattaa lapsia heikkenee.

Sosialisaatiovaikutus

Sukupuolineutraalin avioliiton hyväksyminen merkitsee sitä, että lainsäädäntö alkaa ymmärtää avioliiton merkityksen homo- ja heteroseksuaalisen parisuhteen yhteisten nimittäjien pohjalta, jolloin heteroseksuaalisen avioliiton ominaispiirteet katoavat lainsäädännöstä.

Frank Furstenbergin tutkimusryhmä

”Lukuisat tutkimukset osoittavat, että yksilöt yleisesti ottaen voivat parhaiten sekä lapsuudessa että myöhemmin elämässä, kun he kasvavat molempien biologisten vanhempiansa kanssa. – – Yksinkertaisesti sanoen, lapset hyötyvät yhdessä jatkuvasti asuvien vanhempien taloudellisesta ja emotionaalisesta panoksesta, ja tämä panostus on yleisesti ottaen suurempaa biologisten vanhempien kuin korvaavien vanhempien kohdalla.”

Lapsen oikeus isään ja äitiin

Tutkimus julkaisussa *Journal of Marriage and Family* kiteyttää saman asian: ”**avioliiton hyöty näyttää ilmenevän erityisesti silloin, kun lapsi on molempien vanhempien biologinen jälkeläinen**” (Manning & Lamb 2003: 876, 90.)

Lapsi biologisten vanhempien perheessä

- Tutkimusten mukaan lapset voivat parhaiten eheissä biologisten vanhempiensa perheissä seuraavilla ulottuvuuksilla:
- *Koulutukselliset saavutukset*: koulutustaso
- *Tunne-elämän terveys*: ahdistuksen taso, masennus, aineiden väärinkäyttö ja itsemurha
- *Perhe-elämä ja seksuaalinen kehitys*: vahva identiteetti, teiniraskaudet ja avioliiton ulkopuoliset raskaudet, seksuaalisen hyväksikäytön yleisyys
- *Käyttäytyminen lapsena ja aikuisena*: aggressiivisuuden aste, tarkkaavaisuushäiriöt, rikollisuus, pidätykset.

Lapsi biologisten vanhempiansa perheissä

Sara McLanahan:

- 1) Lapset näkevät isänsä ja äitinsä mallintavan miehen ja naisen kunnioittavaa suhdetta.
- 2) Isä ja äiti täydentävät toisiaan ja kontrolloivat toisiaan kasvattajina: estää sekä liiallisen ankaruuden että rajattomuuden; estää lasten hyväksikäyttöä.
- 3) Isät ja äidit aktivoivat lapsiaan erilaisiin sosiaalisiin ympäristöihin

Rutgersin yliopiston sosiologi David
Papenous:

”Yhteiskuntatieteiden tarjoama
todistusaineisto tukee ajatusta, että
sukupuolieriytynyt vanhemmuus on
tärkeää inhimilliselle kehitykselle ja
että isän panos kasvatuksessa on
ainutlaatuinen ja korvaamaton.”

David Papenous

”Meidän tulisi hylätä ajatus, että äiti olisi hyvä isä aivan kuten – – meidän tulisi hylätä yleinen käsitys – – että isä voisi olla hyvä äiti – – Mies ja nainen ovat perustavasti erilaisia ja kumpikin on välttämätön – kulttuurisesti ja biologisesti – lapsen optimaaliselle kehitykselle.”

Mistä lakialoitteessa ei ole kyse?

Sukupuolineutraalissa avioliittolaissa ei ole kyse siitä, miten suhtaudumme homoseksuaalisuuteen, homoseksuaaliseen parisuhteeseen tai homoseksuaalisten yksilöiden tiedostavuuteen ja omistautumiseen lasten kasvattajina.